

Nr 173

Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändring i lagen (1937:249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar avseende sekretesskydd för handlingar i ärenden rörande studiestöd under sjukdom, m. m.; given den 30 oktober 1974.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden, föreslå riksdagen att bifalla det förslag om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

CARL GUSTAF

LENNART GEIJER

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändring i sekretesslagen i syfte att bereda sekretesskydd för handlingar i ärenden rörande studiestöd under sjukdom. Förslaget är föranlett av de nya bestämmelser i studiestödslagen om sjukförsäkring för studerande, som träder i kraft den 1 januari 1975.

Propositionen innehåller också förslag till en ändring i sekretesslagen som gör det möjligt att till skydd för uppgifter om enskilds personliga förhållanden hemlighålla handlingar i ärenden som rör sådan uppsökande verksamhet, som enligt lag åligger socialnämnd.

Vidare föreslås en ny bestämmelse som ger sekretesskydd för handlingar hos giftinformationscentralen vid Karolinska sjukhuset i den mån handlingarna lämnar upplysning om viss varas tillverkning eller innehåll.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1937:249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar

Härigenom förordnas i fråga om lagen (1937:249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar¹

dels att 14 § skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 20 b §, av nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*14 §²

Handlingar vilka av läkare eller hos socialstyrelsen eller på läkares eller styrelsens föranstaltande upprättas till utredning i mål eller ärende hos domstol eller i ärende som avses i giftermålsbalken; handlingar i ärenden rörande kriminologisk undersökning för forskningsändamål; handlingar vilka upprättats vid psykologisk undersökning som utförts för forskningsändamål eller i samband med inskrivning av värnpliktiga eller yrkesvägledning, arbetsvård eller omskolning eller i ärende om anställning eller upphörande av anställning hos myndighet eller i ärende om uttagning av anställd hos myndighet till viss utbildning eller tjänstgöring; handlingar i ärenden hos statens arbetsklirik eller kommunalt arbetsvårdsinstitut rörande prövning av handikappade eller från arbetssynpunkt svårbedömda personers förutsättningar för arbete eller rörande arbetsträning av sådana perso-

Handlingar vilka av läkare eller hos socialstyrelsen eller på läkares eller styrelsens föranstaltande upprättas till utredning i mål eller ärende hos domstol eller i ärende som avses i giftermålsbalken; handlingar i ärenden rörande kriminologisk undersökning för forskningsändamål; handlingar vilka upprättats vid psykologisk undersökning som utförts för forskningsändamål eller i samband med inskrivning av värnpliktiga eller yrkesvägledning, arbetsvård eller omskolning eller i ärende om anställning eller upphörande av anställning hos myndighet eller i ärende om uttagning av anställd hos myndighet till viss utbildning eller tjänstgöring; handlingar i ärenden hos statens arbetsklirik eller kommunalt arbetsvårdsinstitut rörande prövning av handikappade eller från arbetssynpunkt svårbedömda personers förutsättningar för arbete eller rörande arbetsträning av sådana personer;

¹ Lagen omtryckt 1971:203.

² Senaste lydelse 1974:309.

Nuvarande lydelse

ner; läkarutlåtanden i ärenden om statlig personalpensionering; handlingar i ärenden enligt lagen (1972:119) om fastställande av könstillhörighet i vissa fall; handlingar i ärenden rörande hälsovård, sjukvård, socialhjälp, understöd vid barnsbörd, samhällets barnavård och ungdomsskydd eller eljest barnavårdsnämnds verksamhet, sådan familjerådgivning som drives av kommun, landstingskommun, församling eller kyrklig samfällighet, rätt för enskilda att inköpa alkoholhaltiga drycker, behandling av alkoholister eller eljest nykterhetsnämnds verksamhet, allmän försäkring eller yrkesskadeförsäkring eller eljest riksförsäkringsverkets, försäkringsrådets eller allmän försäkringskassas verksamhet, tillsyn å understödsföreningar, hjälpverksamhet vid arbetslöshet; så ock handlingar i ärenden rörande kontroll å utläningar, som här i riket vistas eller hit söka tillträde, må, i vad de angå enskilds personliga förhållanden, icke utan hans samtycke till annan utlämnas tidigare än sjuttio år efter handlingens datum. Även utan sådant samtycke skall dock handling som nu sagts utlämnas, om, med hänsyn till det ändamål för vilket utlämnande åstundas och omständigheterna i övrigt, trygghet kan anses vara för handen, att det ej kommer att missbrukas till skada eller förklenande för den vilkens personliga förhållanden i handlingen avses eller för hans nära anhöriga. Vid utlämnande böra erforderliga förbehåll göras.

Föreslagen lydelse

läkarutlåtanden i ärenden om statlig personalpensionering; handlingar i ärenden enligt lagen (1972:119) om fastställande av könstillhörighet i vissa fall; handlingar rörande uppsökande verksamhet som enligt lag åligger socialnämnd; handlingar i ärenden rörande hälsovård, sjukvård, socialhjälp, understöd vid barnsbörd, samhällets barnavård och ungdomsskydd eller eljest barnavårdsnämnds verksamhet, sådan familjerådgivning som drives av kommun, landstingskommun, församling eller kyrklig samfällighet, rätt för enskilda att inköpa alkoholhaltiga drycker, behandling av alkoholister eller eljest nykterhetsnämnds verksamhet, allmän försäkring eller yrkesskadeförsäkring eller eljest riksförsäkringsverkets, försäkringsrådets eller allmän försäkringskassas verksamhet, studie-stöd under sjukdom, tillsyn å understödsföreningar, hjälpverksamhet vid arbetslöshet; så ock handlingar i ärenden rörande kontroll å utläningar, som här i riket vistas eller hit söka tillträde, må, i vad de angå enskilds personliga förhållanden, icke utan hans samtycke till annan utlämnas tidigare än sjuttio år efter handlingens datum. Även utan sådant samtycke skall dock handling som nu sagts utlämnas, om, med hänsyn till det ändamål för vilket utlämnande åstundas och omständigheterna i övrigt, trygghet kan anses vara för handen, att det ej kommer att missbrukas till skada eller förklenande för den vilkens personliga förhållanden i handlingen avses eller för hans nära anhöriga. Vid utlämnande böra erforderliga förbehåll göras.

Nuvarande lydelse

Angår handling, som i första stycket avses, någons intagning, vård eller behandling å anstalt eller inrättning eller någons vård eller behandling av läkare annorstädes än å anstalt, och finnes grundad anledning antaga att genom handlingens utlämnande ändamålet med vården eller behandlingen skulle motverkas eller någons personliga säkerhet sättas i fara, må utlämnande vägras, ändock att enligt bestämmelserna i första stycket utlämnande bort ske. Likaledes må utbekommande av handling, utvisande vem som gjort anmälan i ärende rörande samhällets barnavård eller ungdomsskydd eller rörande behandling av alkoholister eller vem som eljest lämnat upplysningar i sådant ärende, vägras, om grundad anledning finnes att antaga att den, om vilken anmälan gjorts eller upplysningarna lämnats, skulle missbruka kännedom i berörda hänseende till skada för annan person.

Vad i denna paragraf stadgas har icke avseende å myndighets beslut som särskilt utfärdats eller i protokoll upptagits, där fråga ej är om barnavårdsnämnds, nykterhetsnämnds, riksförsäkringsverkets eller allmän försäkringskassas beslut eller om beslut i ärende som rör tillämpningen av lagen om fastställande av könstillhörighet i vissa fall, smittskyddslagen (1968:231) såvitt den angår veneriska sjukdomar, *lagen (1938:318) om avbrytande av havandeskap*, lagen (1941:282) om sterilisering eller lagen (1944:133) om kastrering.

Uppgifter och anteckningar, vilka tillhöra de i kommunerna förda socialregistren, må ej utlämnas i vidare mån än som följer av lagen om socialregister.

Föreslagen lydelse

Vad i denna paragraf stadgas har icke avseende å myndighets beslut som särskilt utfärdats eller i protokoll upptagits, där fråga ej är om barnavårdsnämnds, nykterhetsnämnds, riksförsäkringsverkets eller allmän försäkringskassas beslut, *centrala studiestödsnämndens beslut rörande studiestöd under sjukdom* eller om beslut i ärende som rör tillämpningen av lagen om fastställande av könstillhörighet i vissa fall, smittskyddslagen (1968:231) såvitt den angår veneriska sjukdomar, *abortlagen (1974:595)*, lagen (1941:282) om sterilisering eller lagen (1944:133) om kastrering.

20 b §

Handlingar som inkommit till eller upprättats hos giftinformationscentralen vid Karolinska sjukhuset och som innehålla upplysningar om viss varas tillverkning eller innehåll, må ej utlämnas förrän tjugo år förflutit från handlingens datum, såvida ej, med hänsyn till det ändamål för vilket

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

utlämnande begäres och omständigheterna i övrigt, trygghet kan anses vara för handen att det ej kommer att missbrukas till skada för tillverkare eller försäljare av varan. Vid utlämnande böra erforderliga förbehåll göras.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1975.

Utdrag av protokollet över justitieärenden hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 30 oktober 1974.

Närvarande: Ministern för utrikes ärendena ANDERSSON, statsråden STRÄNG, HOLMQVIST, ASPLING, LUNDKVIST, GEIJER, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, GUSTAFSSON, ZACHRISSON, LEIJON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Geijer, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *sekretessskydd för handlingar i ärenden rörande studiestöd under sjukdom, m. m.* och anför.

1 Inledning

Den 1 januari 1975 träder en särskild sjukförsäkring för studerande med återbetalningspliktiga studiemedel i kraft. Bestämmelser om den särskilda sjukförsäkringen återfinns i studiestödslagen (1973:349, senast ändrad 1974:483). Tillämpningen av dessa bestämmelser förutsätter att centrala studiestödsnämnden (CSN) erhåller vissa uppgifter från allmän försäkringskassa. I den proposition som ligger till grund för de nya bestämmelserna i studiestödslagen (prop. 1974:14) berördes frågan om sekretesskydd för uppgifter som CSN erhåller från allmän försäkringskassa. Föredragande departementschefen förutskickade därvid att förslag till erforderlig ändring i lagen (1937:249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar, den s. k. sekretesslagen, skulle föreläggas riksdagen före utgången av år 1974.

Socialstyrelsen har i skrivelse den 19 september 1974 hemställt att initiativ tas till en ändring i 14 § sekretesslagen så att inte bara handlingar i ärenden rörande socialhjälp utan också andra handlingar som rör socialnämnds verksamhet kan hemlighållas i vad de angår enskilda personliga förhållanden. Efter remiss har offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén (OSK) yttrat sig över framställningen.

I skrivelse den 18 september 1974 har OSK anmält att behov av omedelbara lagstiftningsåtgärder föreligger såvitt angår sekretesskydd för sådana handlingar hos giftinformationscentralen vid Karolinska sjukhuset som lämnar upplysning om viss varas tillverkning eller innehåll.

2 Sekretesskydd i ärenden rörande särskild sjukförsäkring för studerande

2.1 Sjukförsäkring för studerande

Statsmakterna fattade år 1973 principbeslut om en särskild sjukförsäkring för studerande (prop. 1973:63, SFU 1973:17, rskr 1973:240). Sedan därefter dåvarande centrala studiehjälpsnämnden upprättat ett förslag till

bestämmelser angående en särskild sjukförsäkring för studerande med återbetalningspliktiga studiemedel förelades 1974 års vårriksdag proposition (prop. 1974:14) med förslag till bl. a. vissa regler om studiestöd under sjukdom. Propositionsförslaget har antagits (SfU 1974:19, rskr 1974:265) och erforderliga ändringar i studiestödslagen vidtagits (1974:483).

Enligt de nya bestämmelserna i studiestödslagen, som träder i kraft den 1 januari 1975, skall studiehjälp i form av återbetalningspliktiga studiemedel enligt 3 kap. och studiemedel enligt 4 kap. under i lagen närmare angivna förutsättningar kunna utgå för tid när den studerande på grund av sjukdom är helt oförmögen att bedriva sina studier. Reglerna innebär vidare en befrielse från i annat fall föreskriven återbetalningsskyldighet som utformats så att de återbetalningspliktiga studiemedel som belöper på sjukdomstiden efter viss karenstid avräknas från det belopp som återbetalningsskyldigheten avser. I fråga om studerande som är obligatoriskt sjukpenningplacerad enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring gäller därvid att det belopp som i efterhand skall avskrivas från de återbetalningspliktiga studiemedlen reduceras med belopp varmed sjukpenningen har överstigit 25 kr.

Blir studerande på grund av sjukdom helt oförmögen att bedriva studier, skall han anmäla detta till den allmänna försäkringskassan, om han beviljats återbetalningspliktiga studiemedel enligt 3 kap. resp. studiemedel enligt 4 kap. studiestödslagen för terminen eller om han ansökt eller avser att ansöka om sådana medel (3 kap. 17 § och 4 kap. 33 §). Det ankommer på försäkringskassan att fatta beslut huruvida sjukperioden kan godkännas (3 kap. 18 § och 4 kap. 34 §). Försäkringskassan skall lämna CSN uppgift om sådan sjukperiod som godkänts av kassan (3 kap. 23 § och 4 kap. 37 §). Det åligger vidare försäkringskassan att lämna CSN vissa uppgifter om sjukpenning och därmed jämförbar ersättning liksom de uppgifter i övrigt som är av betydelse för tillämpningen av bestämmelserna rörande återbetalning av studiemedel (5 kap. 88 §).

2.2 Sekretesskyddet i sjukförsäkringsärenden

Enligt 14 § första stycket sekretesslagen får handlingar i bl. a. ärenden som rör allmän försäkring eller yrkesskadeförsäkring eller riks-försäkringsverkets, försäkringsrådets eller allmän försäkringskassas verksamhet i övrigt, i vad de angår enskilds personliga förhållanden, inte utan vederbörandes samtycke lämnas ut till annan tidigare än 70 år efter handlingens datum. Utlämnande får dock ske om det med hänsyn till ändamålet med utlämnandet och övriga omständigheter kan bedömas att det inte kommer att missbrukas till skada eller förklenande för den enskilde eller hans nära anhöriga. Från sekretesskyddet undantas enligt paragrafens tredje stycke i princip myndighets beslut. Undantaget gäller dock inte riks-försäkringsverkets och allmän försäkringskassas beslut.

Som har framgått av det föregående förutsätter tillämpningen av

studiestödslagens bestämmelser rörande studiestöd under sjukdom att CSN får vissa uppgifter från allmän försäkringskassa. Sekretesslagen innehåller emellertid inte några bestämmelser som direkt tar sikte på handlingar i ärende hos CSN. Uppgift i hemlig handling hos försäkringskassa saknar således sekretesskydd om den tas in i handling i ärende hos CSN.

I remissyttrande över CSN:s förut nämnda förslag till bestämmelser angående studerandesjukförsäkring uttalar OSK i enlighet med det nyss sagda att det ingalunda är klart att CSN:s verksamhet omfattas av 14 § sekretesslagen och att det torde vara riktigt att hävda att sekretesskydd saknas hos CSN för uppgift rörande sjukdagar, sjukskrivningsperioder och eventuellt utbetalad sjukpenning som nämnden erhåller från allmän försäkringskassa.

3 Sekretesskydd för handlingar rörande socialnämnds uppsökande verksamhet

3.1 Gällande bestämmelser

Enligt 1 § lagen (1956:2) om socialhjälp skall varje kommun se till att den som vistas i kommunen erhåller den omvårdnad, som med hänsyn till hans behov och förhållanden i övrigt kan anses tillfredsställande. Kommunen skall vidare sörja för att den, som vistas i kommunen och som befinnas vara i behov av hjälp, får socialhjälp. Av 2 § följer vidare att det i varje kommun skall finnas en socialnämnd. Nämndens uppgifter anges i 6 §. Bl. a. åligger det nämnden att göra sig väl förtrogen med den enskildes behov av omvårdnad och verka för att detta blir tillgodosett (6 § första stycket första punkten).

Till de handlingar som är sekretesskyddade enligt 14 § första stycket sekretesslagen hör handlingar i ärende som rör socialhjälp. Regleringen innebär att sådana handlingar i princip inte får lämnas ut såvitt de angår enskilds personliga förhållanden utan vederbörandes samtycke förrän 70 år förflutit från handlingens datum.

3.2 Socialstyrelsens framställning

Den omedelbara anledningen till framställningen är en av datainspektionen behandlad ansökan om tillstånd enligt datalagen (1973:289) för Arjeplogs kommun att få lägga upp ett personregister för uppsökande verksamhet i syfte att inventera servicebehovet bland ålders- och förtidspensionärer samt för att avhjälpa akuta individuella behov av social medverkan. Datainspektionen har i beslut i ärendet den 16 september 1974 meddelat det begärda tillståndet. I beslutet konstateras att register av detta slag i princip skulle sakna sekretesskydd enligt sekretesslagen. Tillståndet har därför begränsats till att gälla ett år.

Socialstyrelsen delar datainspektionens uppfattning om att sekretesskydd saknas och framhåller att styrelsen och datainspektionen är ense

om att kommun för att kunna fullgöra sina i 1 och 6 §§ socialhjäpplagen stadgade skyldigheter har stor nytta av register liknande det som Arjeplogs kommun avser att upprätta. Det är sannolikt att fler kommuner i framtiden kommer att upprätta samma typ av register. Utan en komplettering av sekretesslagen så att insamlade uppgifter kan skyddas för insyn torde inte datainspektionen i framtiden ha möjlighet att ge tillstånd till dataregister av ifrågavarande slag. Också om uppgifterna behandlas manuellt föreligger ett sekretessbehov. Uppgifterna är av den karaktären att de i högsta grad angår enskilds personliga angelägenheter.

Mot denna bakgrund, hemställer socialstyrelsen i samråd med datainspektionen att initiativ tas till en ändring i 14 § sekretesslagen så att inte bara handlingar i ärenden rörande socialhjälp utan också andra handlingar som rör socialnämnds verksamhet kan hemlighållas i vad de angår enskilds personliga förhållanden.

3.3 OSK:s yttrande över socialstyrelsens framställning

OSK framhåller att upplägandet av det i socialstyrelsens framställning nämnda dataregistret uppenbarligen syftar bl. a. till att genom statistisk bearbetning av insamlat material bereda kommunen en allmän bild av socialhjälpbehovet inom kommunen. Emellertid kommer underlaget för bearbetningen, dvs. intervjuvären, inte att kunna sekretessbeläggas enligt 14 § sekretesslagen i dess nuvarande lydelse. Materialet är inte insamlat enbart för statistik, varför inte heller 16 § sekretesslagen med dess i och för sig korta sekretesstid (20 år) är tillämplig.

OSK påpekar vidare att socialnämnds uppsökande verksamhet kan resultera i att ett konkret ärende rörande socialhjälp, t. ex. enligt 12 eller 13 § lagen om socialhjälp, uppstår. Handlingarna i detta ärende kan då hållas hemliga. Detta förhållande ter sig inkonsekvent, då väl så känsliga uppgifter kan framkomma och dokumenteras i samband med den uppsökande verksamheten som i ett faktiskt ärende om socialhjälp. Det bör enligt OSK tilläggas att sålunda insamlade uppgifter, vilka inte leder till att socialhjälp i någon form kan komma att utgå, inte är av beskaffenhet att skola tas in i socialregister. Inte heller på denna grund är därför hemlighållande möjligt. Mot denna bakgrund vill OSK inte motsätta sig ett tillägg till 14 § sekretesslagen.

4 Sekretesskydd för information vid giftinformationscentralen

4.1 Giftinformationscentralen

Giftinformationscentralen tillkom på privat initiativ under slutet av 1950-talet som ett kartotek med uppgifter om ingredienser i hushållspreparat. Kartoteket förvarades vid Karolinska sjukhuset och användes av jourhavande vid barnkliniken i anslutning till förfrågningar vid barnförgiftningstillbud. Numera ingår centralen organisatoriskt i Karolinska sjukhuset. Dess uppgifter har vuxit fram successivt. Centralen har

dygnetruntservice och mottar förfrågningar från hela landet. Förfrågningarna rör även vuxna — självmord, självmordsförsök, olycksfall vid transporter och på arbetsplatser. Antalet förfrågningar har under de senaste åren ökat starkt. De uppgick år 1973 till 24 000.

Den hos centralen tillgängliga informationen har hittills huvudsakligen samlats in från fabrikanter, som har lämnat uppgifterna frivilligt. I gengäld har informationen behandlats konfidentiellt hos centralen. Man har inte lämnat ut uppgifter till allmänheten om ingredienser i produkt utan har bara gett råd hur uppkomna fall bör hanteras. När information i samband med akut förgiftning i undantagsfall har lämnats — i så fall till läkare eller myndighet — har detta skett sedan man för vederbörande klargjort att uppgiften måste handhas strikt konfidentiellt.

I samband med utredningsarbete rörande ett planerat miljövårdens informationssystem har från centralens sida önskemål framställt om överföring av varuinformation från produktkontrollnämnden vid naturvårdsverket och från arbetarskyddsstyrelsen till centralen. Såväl nämnden som styrelsen har förklarat sig införstådda med behovet av sådan informationsöverföring, men har båda framhållit behovet av garantier för sekretess hos centralen.

4.2 Framställningen från OSK

OSK framhåller i sin framställning att något reellt lagstöd för att hemlighålla giftinformationscentralens handlingar inte synes föreligga. I den mån centralen bygger sin informationsinsamling på frivillig medverkan från producenter, importörer o. d. måste det enligt OSK ofta vara en förutsättning för ett positivt resultat, att centralen kan utlova att informationen inte kommer konkurrenter och andra obehöriga till del. Information som insamlas enligt miljöskyddslagen (1969:387), lagen (1973:329) om hälso- och miljöfarliga varor och arbetarskyddslagstiftningen är redan sekretesskyddad hos de ansvariga myndigheterna och kan inte av dem lämnas vidare till myndighet som inte har motsvarande sekretesskydd.

Sammanfattningsvis anser OSK att ett angeläget och brådskande behov av sekretesskydd föreligger. OSK föreslår därför att ett omedelbart skydd för giftinformationscentralen skapas genom ett tillägg till sekretesslagen. Kommittén föreslår i enlighet härmed att en ny paragraf införs i lagen. Enligt den föreslagna bestämmelsen får handlingar hos giftinformationscentralen vid Karolinska sjukhuset, som lämnar upplysningar om viss varas tillverkning eller innehåll, inte lämnas ut förrän tjugo år har förflutit från deras datum, om inte trygghet kan anses vara för handen att utlämnandet inte kommer att missbrukas till skada för tillverkare eller försäljare av varan.

5 Departementschefen

5.1 Sekretesskyddet för handlingar i ärenden rörande särskild sjukförsäkring för studerande

Enligt studiestödslagen (1973:349) gäller från och med den 1 januari 1975 vissa nya bestämmelser om studiestöd för studerande under sjukdom. Dessa innebär att återbetalningspliktiga studiemedel enligt 3 kap. och studiemedel enligt 4 kap. studiestödslagen i fortsättningen skall kunna utgå också för tid när den studerande på grund av sjukdom är oförmögen att bedriva sina studier. Vidare innebär bestämmelserna att de återbetalningspliktiga studiemedel som belöper på sjukdomstiden efter viss karenstid avräknas från det belopp som återbetalningsskyldigheten avser. I fråga om studerande som är obligatoriskt sjukpenningsplacerad eller som uppbär ersättning för yrkesskada införs också särskilda bestämmelser såvitt angår befrielse från återbetalningsskyldighet.

Anmälan om sjukdom skall göras till allmän försäkringskassa som har att pröva om sjukperioden kan godkännas. Tillämpningen av bestämmelserna förutsätter vidare att försäkringskassan meddelar centrala studiestödsnämnden (CSN) uppgifter om bl. a. antalet sjukdagar, sjukperioder och eventuellt utbetalad sjukpenning. På grundval av dessa uppgifter har nämnden att pröva om studiemedel som belöper sig på sjukperiod skall avskrivas från den studerandes skuld.

Som jag har nämnt förut finns regler i 14 § sekretesslagen som innebär att bl. a. handlingar i ärenden som rör allmän försäkring eller allmän försäkringskassas verksamhet i övrigt inte får lämnas ut såvitt de angår enskilds personliga förhållanden. Utlämnande får dock ske, om det med hänsyn till ändamålet med utlämnandet och övriga omständigheter kan bedömas att det inte kommer att missbrukas till skada eller förklenande för den enskilde eller hans nära anhöriga. Sekretesskyddet avser också — efter beslut av 1973 års riksdag - beslut i sådana ärenden (prop. 1973:188, KU 1973:47, rskr 1973:328). I 1973 års riksdagsärende betonade jag det betänkliga i att uppgifter om enskildas sjukperioder som framgår av försäkringskassornas beslut då inte omfattades av sekretesskydd. Betänkligheterna hänförde sig framför allt till den omständigheten att uppgifterna därigenom var tillgängliga för var och en som begärde att få del av dem, oavsett vilket syfte han hade med sin begäran.

Reglerna i 14 § sekretesslagen tar inte sikte på handlingar i ärenden hos CSN. Sekretesskydd torde alltså saknas för uppgifter som CSN enligt den nya lagstiftningen om studiestöd för studerande under sjukdom kan komma att få från de allmänna försäkringskassorna.

I prop. 1974:14 uttalade föredragande departementschefen mot denna bakgrund den uppfattningen att det måste anses mindre tillfredsställande att uppgift rörande visst förhållande som är hemlig hos allmän försäkringskassa till följd av sekretesslagens konstruktion att knyta sekretesskyddet till handling i visst ärende kunde komma att sakna skydd hos CSN. Vidare uttalades i propositionen att förslag till erforderlig ändring i

sekretesslagen skulle komma att föreläggas Kungl. Maj:t senare under år 1974.

Jag delar uppfattningen att det måste anses mindre tillfredsställande att uppgift som är hemlig hos allmän försäkringskassa skulle komma att sakna sekretesskydd hos CSN. Något sakligt skäl till en sådan ordning torde inte kunna påvisas.

Det behov av sekretesskydd som de nya reglerna om studiestöd under sjukdom medför är enligt min mening så kännbart att en lagändring inom det begränsade område som det gäller inte bör anstå till dess resultatet av OSK:s utredningsarbete föreligger. Jag förordar därför att erforderliga ändringar i sekretesslagen vidtas redan nu.

I enlighet med det anförda hör till de grupper av ärenden som anges i 14 § första stycket sekretesslagen läggas ärenden rörande studiestöd under sjukdom. Vidare bör i paragrafens tredje stycke bland där uppräknade beslut tas med också CSN:s beslut rörande studiestöd under sjukdom. Genom dessa ändringar får uppgifter om sjukperioder eller andra förekommande personliga förhållanden samma sekretesskydd vare sig uppgifterna finns i handling i ärende rörande allmän försäkring eller i handling i ärende rörande studiestöd under sjukdom.

Genom de föreslagna ändringarna blir huvudregeln den att handlingar hos CSN i ärenden som rör studiestöd under sjukdom inte får lämnas ut utan den enskildes medgivande. Det undantaget gäller emellertid att handling skall lämnas ut om trygghet kan anses vara för handen att utlämnande inte kommer att missbrukas till skada eller förklenande för den enskilde eller hans nära anhöriga. Angående tillämpningen av den nya ordningen får jag hänvisa till vad jag anförde i 1973 års riksdagsärende (prop. 1973:188 s. 14).

5.2 Sekretesskyddet för handlingar rörande socialnämnds uppsökande verksamhet

Enligt 14 § första stycket sekretesslagen är handlingar i ärenden angående socialhjälp i princip hemliga såvitt gäller enskilds personliga förhållanden. Sådana handlingar får i princip inte lämnas ut utan den enskildes samtycke förrän 70 år har förflutit från handlingens datum.

I sin i det föregående nämnda framställning har socialstyrelsen tagit upp frågan om en vidgning av sekretesskyddet för uppgifter som rör socialnämnds verksamhet. Framställningen är närmast föranledd av att en kommun hos datainspektionen har begärt tillstånd att inrätta ett personregister för uppsökande verksamhet som är avsett att användas för en inventering av servicebehovet bland ålders- och förtidspensionärer samt för att avhjälpa akuta individuella hjälpbehov. Underlag för registret skall samlas in genom intervjuundersökningar som redovisas i formulär. Enligt socialstyrelsen har kommunerna stor nytta av register av detta slag för den verksamhet som åligger dem enligt socialhjälpslagen. Uppgifterna angår i högsta grad enskilds personliga angelägenheter. Oberoende av om uppgifterna behandlas automatiskt eller manuellt finns det därför enligt

socialstyrelsen anledning att skydda dem från insyn. Bestämmelserna i 14 § sekretesslagen täcker inte uppgifter som det här rör sig om. Socialstyrelsen hemställer därför om lagändring snarast möjligt.

OSK har i yttrande förklarat att kommittén inte vill motsätta sig att ett tillägg görs till 14 § sekretesslagen.

Som OSK har framhållit bereder bestämmelserna i sekretesslagen inte någon möjlighet till sekretess för underlaget för register av det slag som framställningen avser. För skydd enligt 14 § sekretesslagen fordras att fråga är om en handling i ett konkret ärende om socialhjälp. I 16 § föreskrivs sekretesskydd för handlingar som samlats in för visst statistiskt ändamål. Det förutsätts emellertid där att handlingarna samlats in *enbart* för sådant ändamål.

För register av förevarande art behövs uppenbarligen uppgifter av känslig natur. Det torde i stort sett röra sig om sådana uppgifter som normalt förekommer i handlingar i ärenden rörande socialhjälp och som då åtnjuter skydd enligt 14 § sekretesslagen. Det är av stor vikt för registrens tillförlitlighet att uppgiftslämnarna vet att deras uppgifter bereds ett tillfredsställande skydd. En ändring i gällande regler är därför påkallad. Det har uppgetts att register av nu avsett slag redan finns upprättade på flera håll. På grund därav bör den nya ordningen genomföras redan nu utan hinder av det pågående utredningsarbetet på sekretesslagstiftningens område.

I enlighet med vad OSK har föreslagit förordar jag att ändring görs i 14 § första stycket sekretesslagen. Bland där upptagna handlingar bör anges också handlingar som rör uppsökande verksamhet som enligt lag åligger socialnämnd. Med uttrycket uppsökande verksamhet avses vad som enligt 6 § första stycket första punkten lagen (1956:2) om socialhjälp får anses åligga socialnämnd.

5.3 Sekretesskyddet för information vid giftinformationscentralen

Som framgår av det föregående inrättades under slutet av 1950-talet en giftinformationscentral vid Karolinska sjukhusets barnklinik. Verksamheten inleddes för att man skulle kunna tillhandahålla information om giftigheten hos kemiskt tekniska hushållspreparat och ge råd till läkare och allmänhet om behandlingen av akuta förgiftningar hos barn. Så småningom har verksamhetsområdet vidgats och förfrågningarna och rådgivningen omfattar numera även förgiftningsfall bland vuxna – självmord, självmordsförsök, olycksfall vid transporter och på arbetsplatser. Antalet förfrågningar har under de senaste åren ökat starkt och uppgick år 1973 till 24 000.

Den hos centralen tillgängliga informationen har hittills huvudsakligen samlats in från fabrikanter som har lämnat uppgifter frivilligt. Centralen har å sin sida lovat att behandla uppgifterna konfidentiellt. Detta har inneburit att besked om preparats sammansättning har lämnats ut bara till läkare i samband med förgiftning eller misstanke om förgiftningsfall.

Förfrågningar från allmänheten har besvarats endast med besked om preparatets farlighet.

OSK har i sin framställning framhållit att nuvarande sekretesslagstiftning inte ger möjlighet att skydda de uppgifter som f. n. samlas in vid centralen. Vidare framgår av framställningen att fråga har uppkommit om en väsentlig utökning av tillflödet av information till centralen. I samband med inrättandet av ett miljövårdens informationssystem har sålunda övervägts om inte varuinformation som flyter in i detta system kan överföras till centralen från produktkontrollnämnden hos naturvårdsverket och från arbetarskyddsstyrelsen. Det rör sig om information som samlas in enligt miljöskyddslagen (1969:387), lagen (1973:329) om hälso- och miljöfarliga varor och arbetarskyddslagstiftningen. Enligt OSK skulle dessa uppgifter sakna sekretesskydd hos centralen medan de däremot skulle ha ett sådant skydd hos de ansvariga myndigheterna.

OSK anser att det här föreligger ett angeläget och brådskande behov av sekretesskydd. Kommittén avser att beakta detta behov i sitt kommande förslag till lagstiftning. Detta kan dock inte beräknas träda i kraft förrän den 1 januari 1977. Behov föreligger därför av omedelbara lagstiftningsåtgärder.

Som OSK har framhållit är det ett angeläget allmänt intresse att den information som centralen kan lämna är så fullständig och korrekt som möjligt. Under helger och nätter är centralen, som betjänar hela landet, ofta den enda upplysningskälla som står till buds i akuta nödsituationer.

Vad angår den informationsinsamling som bygger på frivillig medverkan kan det ofta vara en förutsättning för en sådan medverkan att centralen kan garantera att informationen inte kommer konkurrenter eller andra obehöriga till del. Tillfredsställande garantier torde inte kunna lämnas f. n.

Beträffande information som samlas in enligt miljöskyddslagen, lagen om hälso- och miljöfarliga varor och arbetarskyddslagstiftningen föreligger, som OSK har framhållit, f. n. sekretesskydd så länge uppgifterna förvaras hos de ansvariga myndigheterna (produktkontrollnämnden och arbetarskyddsstyrelsen). Detta följer av bestämmelserna i 19 och 21 §§ sekretesslagen samt 2 § 17, 20 och 31 i civilförvaltningens sekretesskungörelse. Något motsvarande skydd finns däremot inte i den mån uppgifterna inflyter i handlingar som förvaras hos centralen. Uppenbarligen är denna ordning inte tillfredsställande.

Med hänvisning till det anförda anser jag att en bestämmelse som skyddar varuinformation hos centralen bör införas i sekretesslagen. Bestämmelsen bör införas utan hinder av att OSK ännu inte har avslutat sitt utredningsarbete.

Vad angår den närmare utformningen av den nya bestämmelsen har OSK föreslagit att den tas upp i en ny paragraf i sekretesslagen, benämnd 20 b §. Enligt min mening är detta en lämplig ordning. Paragrafen bör avse handlingar som kommit in till eller upprättats hos giftinformationscentralen och som innehåller upplysning om viss varus tillverkning och innehåll. Den bör vidare ange att sådan handling inte får lämnas ut förrän

20 år har förflutit från handlingens datum om inte med hänsyn till det ändamål för vilket utlämnande begärs och omständigheterna i övrigt trygghet kan anses vara för handen att utlämnandet inte kommer att misbrukas till skada för den enskilde tillverkaren eller försäljaren av varan (jfr 19 och 21 §§ sekretesslagen). Genom en sådan utformning av bestämmelsen kan liksom hittills allmänna uppgifter om varas farlighet lämnas ut till var och en som begär upplysningar och något hinder att lämna mer utförliga uppgifter till läkare kommer inte att föreligga. Paragrafen bör kompletteras med en föreskrift att erforderliga förbehåll bör göras vid utlämnandet.

5.4 Övriga frågor

Den 1 januari 1975 träder abortlagen (1974:595) i kraft. Samtidigt upphör lagen (1938:318) om avbrytande av havandeskap att gälla. Abortlagens ikraftträdande föranleder en mindre redaktionell ändring i 14 § tredje stycket sekretesslagen.

6 Hemställan

Under åberopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att antaga inom justitiedepartementet upprättat förslag till lag om ändring i lagen (1937:249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

